

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 13.4.2011
SEC(2011) 483 konč.

DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE

POVZETEK OCENE UČINKA

Spremni dokument za:

**predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o izvajanju okrepljenega sodelovanja
na področju uvedbe enotnega patentnega varstva**

in

**predlog Uredbe Sveta o Izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe
enotnega patentnega varstva v zvezi z veljavno ureditvijo prevajanja**

{COM(2011) 215 konč.}
{SEC(2011) 482 konč.}

1. UVOD

Patenti so pomemben dejavnik, ki prek inovacij spodbuja gospodarsko rast. Naložbe v raziskave (R in R) predstavljajo 1,9 % BDP v EU¹, pri čemer je delujoč patentni sistem bistven za preoblikovanje teh naložb v gospodarsko rast.

Vendar je patentno varstvo v Evropi zdaj razdrobljeno. V strategiji EU 2020² in aktu za enotni trg³ je bilo oblikovanje gospodarstva, ki temelji na znanju in inovacijah, opredeljeno kot prednostna naloga. Cilj obeh pobud je izboljšati okvirne pogoje podjetij za inovacije z uvedbo enotnega patentnega varstva v državah članicah EU.

Kljub splošnemu priznavanju neugodnega konkurenčnega položaja evropskih podjetij zaradi neenotnosti patentnega varstva je Svet za konkurenčnost decembra 2010 lahko potrdil⁴ le, da zaradi nepremagljivih težav takega varstva v celotni EU ni mogoče vzpostaviti v razumnem roku. Tej izjavi je sledila zahteva 12 držav članic za vzpostavitev okrepljenega sodelovanja na področju enotnega patentnega varstva. Nato je Komisija Svetu predložila predlog⁵ za odobritev okrepljenega sodelovanja, ki mu je sledila zahteva še 13 držav članic za vključitev v sodelovanje. Evropski parlament je 15. februarja⁶ podal soglasje za začetek okrepljenega sodelovanja, Svet za konkurenčnost pa je 10. marca sprejel sklep o odobritvi⁷. Zato je treba v poročilu o oceni učinka upoštevati pogoje, določene v sklepu Sveta o odobritvi. Nazadnje, ta ocena učinka ne obravnava enotnega sistema reševanja patentnih sporov, ki zadeva vzporedni tok dela in za katerega bo veljal drugačen pravni instrument. Odbor za kakovost ocene učinka je 25. februarja 2011 izdal pozitivno mnenje.

2. OZADJE – OBSTOJEČI PATENTNI SISTEMI V EVROPI

V EU je mogoče patentno varstvo pridobiti prek nacionalnih patentnih uradov držav članic, ki podeljujejo nacionalne patente, ali prek Evropskega patentnega urada (EPO).

Če se prijavitelj odloči, da bo prijavil „evropski patent“, EPO prijavo obravnava na podlagi postopkov, določenih v Evropski patentni konvenciji (EPK)⁸. V EPK so določeni centralizirani postopki za poizvedbo, preizkušanje in podeljevanje evropskih patentov v angleškem, francoskem ali nemškem jeziku. Vendar patent, ki je podeljen in objavljen, ne začne samodejno veljati. Najprej ga je treba potrditi v državah, v katerih želi imetnik patenta uveljavljati varstvo, kar pomeni, da je treba evropski patent „preoblikovati“ v nacionalne patente.

¹ Podatki Eurostata iz leta 2008.

² COM(2010) 2020.

³ COM(2010) 608 konč./2.

⁴ Sporočilo za javnost 17668/10.

⁵ COM(2010) 790.

⁶ P7_TA(2011)0054.

⁷ Sklep Sveta 2011/167/EU z dne 10. marca 2011 o odobritvi okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva (UL L 76, 22.3.2011, str. 53).

⁸ <http://www.epo.org/patents/law/legal-texts/html/epc/1973/e/ma1.html>.

3. OPREDELITEV PROBLEMATIKE

Postopek poizvedbe, preizkušanja in podeljevanja evropskih patentov dobro deluje ter ga prijavitelji iz Evrope in tretjih držav na splošno sprejemajo. Vendar ta standardizirani postopek dopolnjujejo obvezni postopki po podelitvi, ki so zapleteni, raznoliki in podjetjem povzročajo nepotrebne stroške. V tej oceni učinka so obravnavane težave in mogoče rešitve v zvezi s fazo patentnega varstva po podelitvi.

3.1. Težava 1: visoki stroški, povezani s prevajanjem in objavljanjem patentov

Po podelitvi evropskih patentov veljavne nacionalne zahteve glede potrjevanja vključujejo prevajanje, pristojbine za objavo in različne zahteve glede uradne vložitve. Kadar imetnik patenta ne izpolni nobene od zgornjih zahtev, se evropski patent v tej državi šteje za ničnega od začetka. K tem stroškom se prištejejo honorarji, ki jih zaračunajo patentni zastopniki.

Čeprav so se z Londonskim sporazumom⁹ zmanjšali stroški zaradi zahtev glede potrjevanja v nekaterih državah članicah, skupni stroški potrjevanja v treh državah članicah (Nemčija, Francija, Združeno kraljestvo) znašajo 680 EUR; v 13 državah članicah znašajo 12 500 EUR, če pa se patent potrdi v celotni EU, stroški presegajo 32 000 EUR. Ocenjeno je, da dejanski stroški potrjevanja v EU znašajo približno 193 milijonov EUR na leto.

3.2. Težava 2: razlike v vzdrževanju patentov v državah članicah

Imetnik patenta mora vsako leto v vsaki državi, v kateri je patent potrjen, plačati pristojbine za podaljšanje. Če pristojbin ne plača, patent preneha veljati in postane javna last. Pristojbine za podaljšanje se v državah članicah zelo razlikujejo. Poleg tega v nacionalni zakonodaji obstaja več dopolnilnih določb, zaradi katerih je vzdrževanje patentov v več državah članicah nepotrebno težavno. Roki za plačilo pristojbin se razlikujejo, ponekod še vedno ni mogoče plačevanje z bančnim nakazilom, v nekaterih državah je obvezno imenovanje patentnega odvetnika, poleg tega pa je komunikacija z nacionalnimi patentnimi uradi pogosto mogoča le v lokalnem jeziku. Ocenjeno je, da lahko združeni stroški tehnične pomoči za plačila v desetletnem obdobju dosežejo 61–81,2 milijona EUR.

3.3. Težava 3: upravna zapletenost pri registraciji prenosov, licenc in drugih pravic

S patenti se lahko olajša izvajanje transakcij na tehnoloških trgih: kupujejo in prodajajo se lahko kot lastninske pravice ali pa zanje, kar je pogostejše, veljajo licenčni sporazumi. Prenosi in pravice se registrirajo v nacionalnih patentnih registrih držav, v katerih je patent potrjen. Za tako registracijo je treba v več kot polovici držav članic imenovati poklicnega zastopnika. Stroški registracije prenosa patenta, ki velja v petih državah, lahko znašajo 2 000–2 500 EUR, kar se prišteje različnim stroškom postopkov, zaračunanim v državi članici. Poleg tega obstajajo različne zahteve v zvezi z vrstami dokumentov, ki jih je treba predložiti patentnemu registru, certifikati itd.

⁹ Sporazum o uporabi člena 65 Evropske patentne konvencije (Londonski sporazum), sprejet oktobra 2000 (UL EPO 2001, 550).

3.4. Posledica: patentno varstvo na ravni celotne EU je drago

Zato je dostop do celovitega patentnega varstva v Evropi tako drag in zapleten, da za veliko inovatorjev in družb ni dostopen. Zlasti MSP se pogosto raje odločijo za neuradno zaščito svojih inovacij (tj. tajnost).

Vendar se evropski patenti, tudi če se vloži prijava zanje in se podelijo, običajno potrdijo le v nekaj državah, ki jih izbere imetnik patenta. Zdaj se evropski patent potrdi v povprečno petih državah članicah. Zdaj se evropski patent potrdi v povprečno petih državah članicah¹⁰. Število potrditev se je v zadnjih 15 letih celo zmanjšalo¹¹. Poleg tega upravna obremenitev in zapletenost vzdrževanja patentov ter registracije pravic in licenc inovatorjem in podjetjem, vključno s tistimi, ki želijo pridobiti patentne informacije, povzročata nepotrebne stroške.

Zaradi razdrobljenosti patentnega varstva je težavnejše tudi uveljavljanje patentnih pravic. Kadar blago vstopi v EU prek države članice, v kateri patent ne velja, se imetnik patenta ne more opreti na carinski zakonik EU, da bi zavrnil blago, ki domnevno krši patent¹².

Zgoraj opisani položaj ima pomembne nezaželene učinke na delovanje notranjega trga. Poleg tega, da ohranja razdrobljenost trga, negativno vpliva tudi na inovacije, rast in konkurenčnost evropskih podjetij.

4. SUBSIDIARNOST

Uvedba evropskih pravic intelektualne lastnine za zagotovitev enotnega varstva po vsej EU in s tem povezana jezikovna ureditev sta določeni v členu 118 PDEU. Zgoraj opisane težave se lahko odpravijo le na ravni EU, in sicer z rešitvijo, ki v primerjavi s sedanjo ureditvijo izrazito zmanjšuje prevajalske in upravne zahteve. Ukrepanje na ravni EU je nujno, saj države članice brez pravnega instrumenta EU ne morejo ustrezno vzpostaviti pravnih učinkov patentov, ki so enotni v več državah članicah. Pri analizi možnosti se je upoštevala sorazmernost.

5. CILJI

Na podlagi opredelitve problematike sta splošna cilja tega predloga izboljšati delovanje enotnega trga ter spodbujati rast in inovacije. Ta cilja je mogoče doseči s povečanjem dostopa MSP do patentnega varstva, s čimer bi se povečale možnosti za potrjevanje patentov in razširjanje znanja (posebni cilji).

Zgornje cilje je mogoče doseči le z znižanjem skupnih stroškov patentnega varstva v Evropi, zlasti z znižanjem stroškov za prevajanje in objavljanje, poenostavitvijo vzdrževanja patentov (podaljšanje) ter poenostavitvijo registracije prenosov, licenčnih sporazumov in drugih pravic.

¹⁰ Študija o stroških patentiranja, ki jo je pripravilo podjetje Roland Berger Market Research, avgust 2004.

¹¹ Gospodarska analiza stroškov in koristi patenta Skupnosti, ki jo je opravil van Pottelsberghe, Danguy, 2009.

¹² Uredba Sveta (ES) št. 1383/2003 (UL L 196, 2.8.2003, str. 7-14).

6. MOŽNOSTI POLITIKE IN ANALIZA

Možnosti politike so se presojale glede na naslednja merila: učinkovitost, znižanje stroškov, poenostavitev in politična izvedljivost. Vendar so države članice, ki so od Komisije zahtevale, naj predlaga okrepljeno sodelovanje na področju enotnega patentnega varstva, navedle tudi obseg in cilje takega sodelovanja. Pri obravnavi možnosti je bilo treba upoštevati te osnovne pogoje.

6.1. Možnost 1 (osnovni scenarij) – Komisija ne sprejme nobenih ukrepov

V skladu s tem scenarijem se sedanji patentni sistem v Evropi ne bi spremenil. Edino izboljšanje bi lahko bil pristop več držav članic k Londonskemu sporazumu. Vendar pristop ni le neobvezen, ampak tudi dolgotrajen in zapleten. Ta scenarij ni učinkovit, saj ne bi odpravil pomanjkljivosti sedanjega evropskega patentnega sistema. Ne bi omogočil znižanja stroškov ali poenostavitve, saj bi se težave s potrjevanjem, podaljševanjem in registracijo nadaljevale. Nazadnje, ta možnost prav tako ni v skladu s politično zavezanostjo Komisije in Sveta, da bosta odpravila težave v sedanjem patentnem sistemu.

6.2. Možnost 2 – Komisija si skupaj z drugimi institucijami še naprej prizadeva za patent EU, ki zajema 27 držav članic

Pri tej možnosti bi si Komisija skupaj s Svetom in Evropskim parlamentom še naprej prizadevala za patent EU, ki zajema vse države članice, tj. bi nadaljevala razprave na podlagi predlogov Komisije o patentu Skupnosti¹³ in ureditvi prevajanja¹⁴. S to možnostjo bi se v celoti dosegli cilji pobude. To bi omogočilo veliko znižanje stroškov, saj bi stroški prevajanja v celotni EU znašali 680 EUR, pri čemer ne bi bilo dodatnih stroškov za potrjevanje. Skupni prihranki bi lahko znašali 159 milijonov EUR na leto. Na podlagi odprave stroškov tehnične pomoči za plačevanje pristojbin za podaljšanje je mogoče predvideti prihranek v višini 49–65,2 milijona EUR v desetletnem obdobju. Ker bi se plačevanje in upravljanje podaljšanja ter registracija patentov in povezanih pravic upravljali centralno, bi bila s to možnostjo dosežena znatna poenostavitev. Vendar ta možnost ni politično izvedljiva, saj je Svet večkrat poskusil doseči soglasje o nujni ureditvi prevajanja, vendar mu to ni uspelo.

6.3. Možnost 3 – Komisija predloži predloge uredbe o izvajanju okrepljenega sodelovanja

Pri tej možnosti bi Komisija predložila predloge, potrebne za izvajanje okrepljenega sodelovanja na področju enotnega patentnega varstva. Enotno patentno varstvo bi zajemalo 25 držav članic, ki želijo sodelovati v tem okviru. Predstavljajo 79 % ozemlja EU, pri čemer iz teh držav izhaja več kot 92 % prijav. Enotno patentno varstvo bi bilo za uporabnike neobvezno ter bi obstajalo skupaj s sedanjimi evropskimi in nacionalnimi patentnimi sistemi. Stroški in zapletenost patentnega varstva bi se znatno zmanjšali. Vsi imetniki patentov bi imeli enak dostop do koristi na podlagi te možnosti ne glede na to, ali imajo stalno prebivališče v državah, ki so vključene v okrepljeno sodelovanje, ali državah, ki vanj niso vključene.

Čeprav se s to možnostjo ne bi dosegle vse koristi iz možnosti 2, bi bila učinkovita in bi pozitivno vplivala na uporabnike patentnega sistema v Evropi. Plačevanje in upravljanje podaljšanja patentov ter registracijo patentov in povezanih pravic bi na osrednji ravni

¹³ COM(2000) 412.

¹⁴ COM(2010) 350.

upravljal EPO glede na ozemlje sodelujočih držav članic. V desetletnem obdobju bi lahko prihranki stroškov zaradi pristojbin za tehnično pomoč za plačila dosegli 5 760–7 680 EUR na patent, če bi bilo v okrepljeno sodelovanje vključenih 25 držav članic. V nesodelujočih državah bi bilo patente še vedno treba upravljati za vsak primer posebej.

6.3.1. Podmožnost 3.1 – Komisija predlaga ureditev prevajanja, ki velja na področju enotnega patentnega varstva in ustreza njenemu predlogu z dne 30. junija 2010

Pri tej podmožnosti bi Komisija predlagala ureditev prevajanja, ki bi veljala na področju enotnega patentnega varstva in bi ustrezala njenemu predlogu za ureditev prevajanja za patent EU. Imetnik patenta bi EPO predložil prevod zahtevkov v dva druga uradna jezika EPO. Dodatni prevodi ne bi bili potrebni (razen v primeru spora). Povprečni stroški patentov za področje okrepljenega sodelovanja bi znašali 680 EUR. Stroški varstva za celotno EU bi lahko znašali 15 % današnjih stroškov (pri 25 sodelujočih državah članicah). Skupni prihranki bi lahko znašali 58,5 milijonov EUR na leto. Ta podmožnost bi bila stroškovno učinkovita in bi vodila k ustrezni poenostavitvi, vendar v Svetu ni prejela dovolj podpore. Države članice, ki so zahtevale začetek okrepljenega sodelovanja, želijo v izvedbene uredbe vključiti nekatere elemente v zvezi z ureditvijo prevajanja, ki jih je predlagalo belgijsko predsedstvo. Predlog osnutka sklepa Sveta o odobritvi okrepljenega sodelovanja že vključuje več vsebinskih elementov v zvezi s tem. Zato ta možnost ni politično izvedljiva.

6.3.2. Podmožnost 3.2 – Komisija predlaga ureditev prevajanja, ki velja na področju enotnega patentnega varstva, na podlagi svojega predloga z dne 30. junija 2010 in ob upoštevanju elementov kompromisnega predloga, o katerem je razpravljal Svet

Pri tej podmožnosti bi zgornjo ureditev prevajanja dopolnili nekateri elementi kompromisne rešitve, ki jo je leta 2010 predlagalo belgijsko predsedstvo, kot so zahtevale države članice, ko so Komisijo zaprosile, naj predloži predlog za začetek okrepljenega sodelovanja. Glavni sklop jezikovnih zahtev je tisti iz EPK. Poleg tega bi se dodatne zahteve glede prevajanja uporabljale v prehodnem obdobju, kar bi imetnikom patentov povzročilo dodatne stroške. Zato lahko skupni stroški za prevajanje v prehodnem obdobju znašajo od približno 980 EUR do 2 380 EUR na patent na področju okrepljenega sodelovanja. Ko bodo na voljo visokokakovostni strojni prevodi, se bodo stroški za prevajanje zmanjšali na 680 EUR. Stroški varstva za celotno EU bi lahko znašali 20 % današnjih stroškov (pri 25 sodelujočih državah članicah). Skupni prihranki bi lahko znašali 50 milijonov EUR na leto. Pričakovati je mogoče, da bo ta podmožnost prejela znatno politično podporo.

7. PRIMERJAVA MOŽNOSTI IN NJIHOVIH UČINKOV

Pri primerjavi možnosti dosega možnost 2 najboljše rezultate glede na merila učinkovitosti, znižanja stroškov in poenostavitve. Vendar ima tudi možnost 3 velike koristi ter omogoča velike prihranke in poenostavitve za uporabnike iz Evrope in tretjih držav.

Uvedba patenta EU (možnost 2) bi najbolj pozitivno vplivala na notranji trg, uporabnike patentnih informacij in potrošnike, saj bi v smislu patentnega varstva združila celotni notranji trg. Vendar bi tudi možnost 3 povečala stopnjo povezovanja med sodelujočimi državami članicami ter med sodelujočimi in nesodelujočimi državami. Z izvajanjem okrepljenega sodelovanja se bodo skupni stroški in zapletenost pri pridobivanju patentnega varstva po vsej EU znatno zmanjšali, zato je mogoče pričakovati, da bo več inovatorjev uveljavljalo patentno varstvo tudi v državah članicah, ki niso vključene v okrepljeno sodelovanje.

Boljša povezanost bo pozitivno vplivala na dostop potrošnikov do blaga in storitev. Z boljše povezanimi trgovinami se bo zagotovila boljše čezmejna trgovina, enostavnejši pa bo tudi boj proti ponarejenemu blagu. S centralizirano registracijo in objavljanjem patentov s strani EPO bo omogočeno razširjanje znanja in zagotovljen pozitiven vpliv na inovacije.

Zaradi lažjega in cenejšega dostopa do patentov v Evropi se bo verjetno povečalo število inovativnih MSP. MSP imajo pomembno vlogo pri ustvarjanju delovnih mest; zagotavljajo dve tretjini delovnih mest v zasebnem sektorju¹⁵. Zato je mogoče pričakovati, da bo povečanje števila novih podjetij pozitivno vplivalo na ustvarjanje delovnih mest.

Čeprav je jasno, da bi bil v gospodarskem smislu patent EU najučinkovitejši, se je v desetih letih pogajanj pokazalo, da ta možnost ni politično izvedljiva. Analiza možnosti 3 kaže, da bi bile njene koristi vseeno zelo velike. Čeprav bi bila ureditev prevajanja iz podmožnosti 3.1 najbolj stroškovno učinkovita, bodo države članice, ki so vključene v okrepljeno sodelovanje, verjetno najbolj naklonjene podmožnosti 3.2. Zato je možnost 3 s podmožnostjo 3.2 najprimernejša.

8. SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE

Komisija bo pet let po začetku uporabe preučila uporabo zakonodaje, pri čemer bo posebno pozornost namenila prehodni ureditvi prevajanja. Komisija bo spremljala tudi ustrezne kazalnike pogojev za inovacije, število patentov in njihove stroške na letni ravni.

¹⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/index_en.htm.